

Předluženost českých domácností a možnosti jejich oddlužení

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MŠ
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

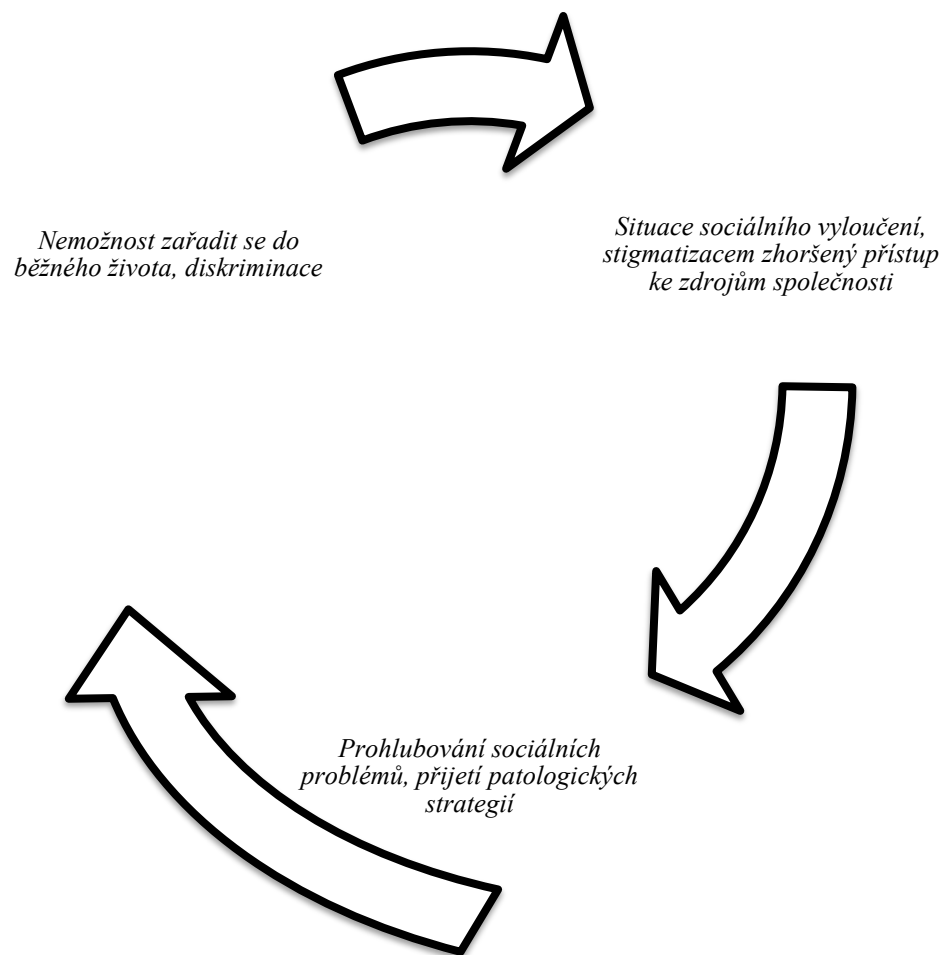
Obsah

- Představení tématu
- Příčiny a vývoj zadlužování v letech 1993 – 2017
- Problém předlužených domácností
- Vývoj počtu žádostí o oddlužení v ČR
- Zavedení a zjednodušení osobního bankrotu v ČR

Důvody předluženosti

- Terminologie:
 - Zadlužení
 - Předlužení
 - Dluhová past
 - Dluhová spirála
- Neschopnost domácností splácet dluhy u:
 - Finančních institucí
 - Dluhy u obchodních bank,
 - Dluhy u nebankovních institucí (společností splátkového prodeje, leasingové společnosti apod.)
 - Dluhy spojené s bydlením (nájemné a energie, služby spojené s bydlením)
 - Dluhy plynoucí z různých pokut, náhrad škod, neplacení výživného, apod.

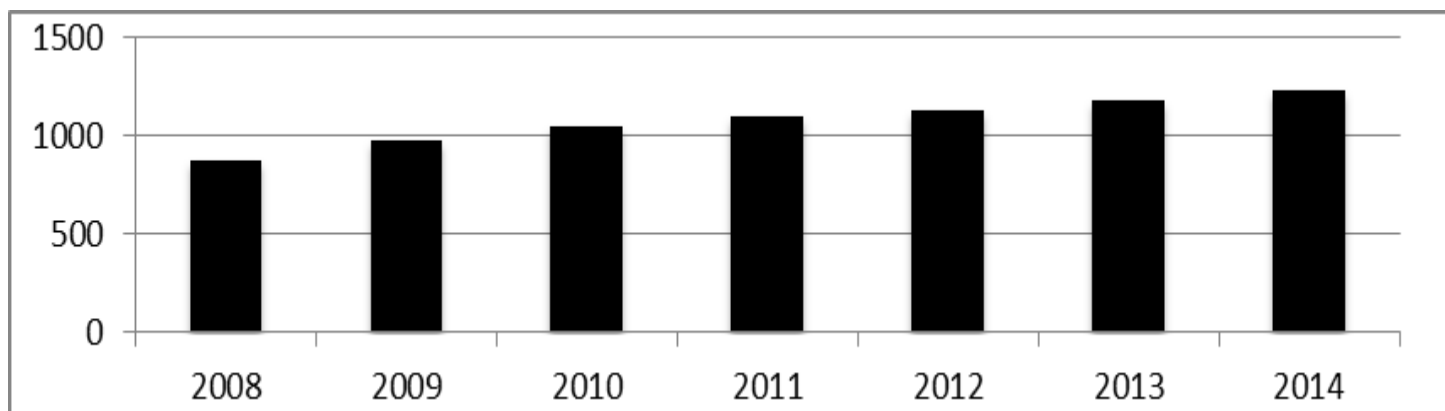
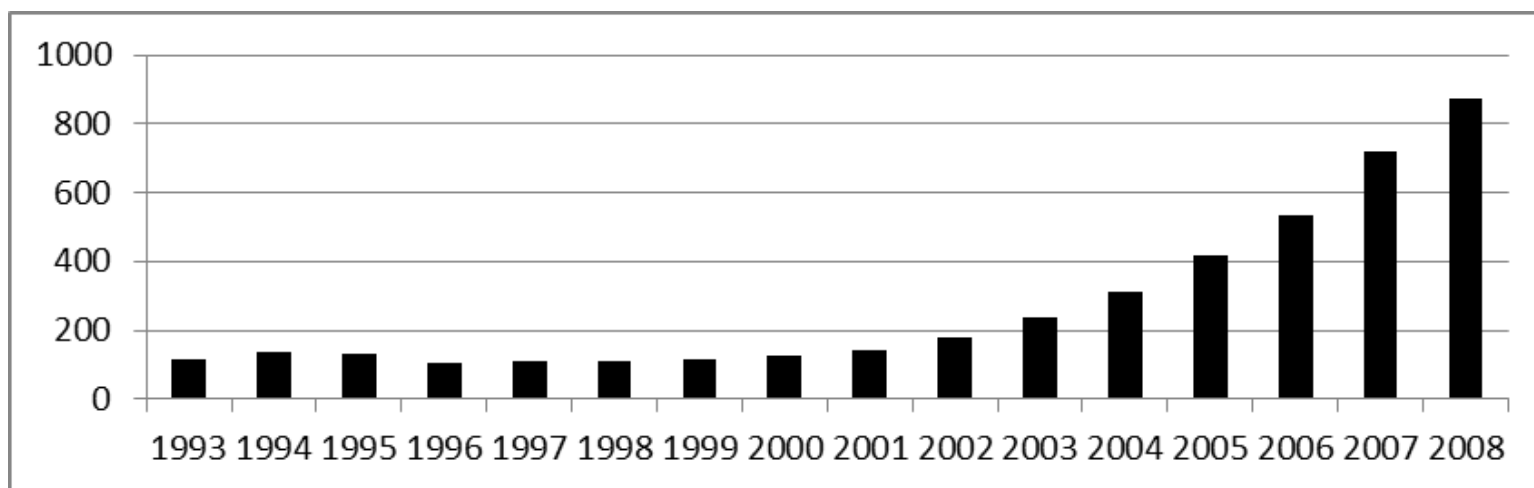
Předlužení a past sociálního vyloučení

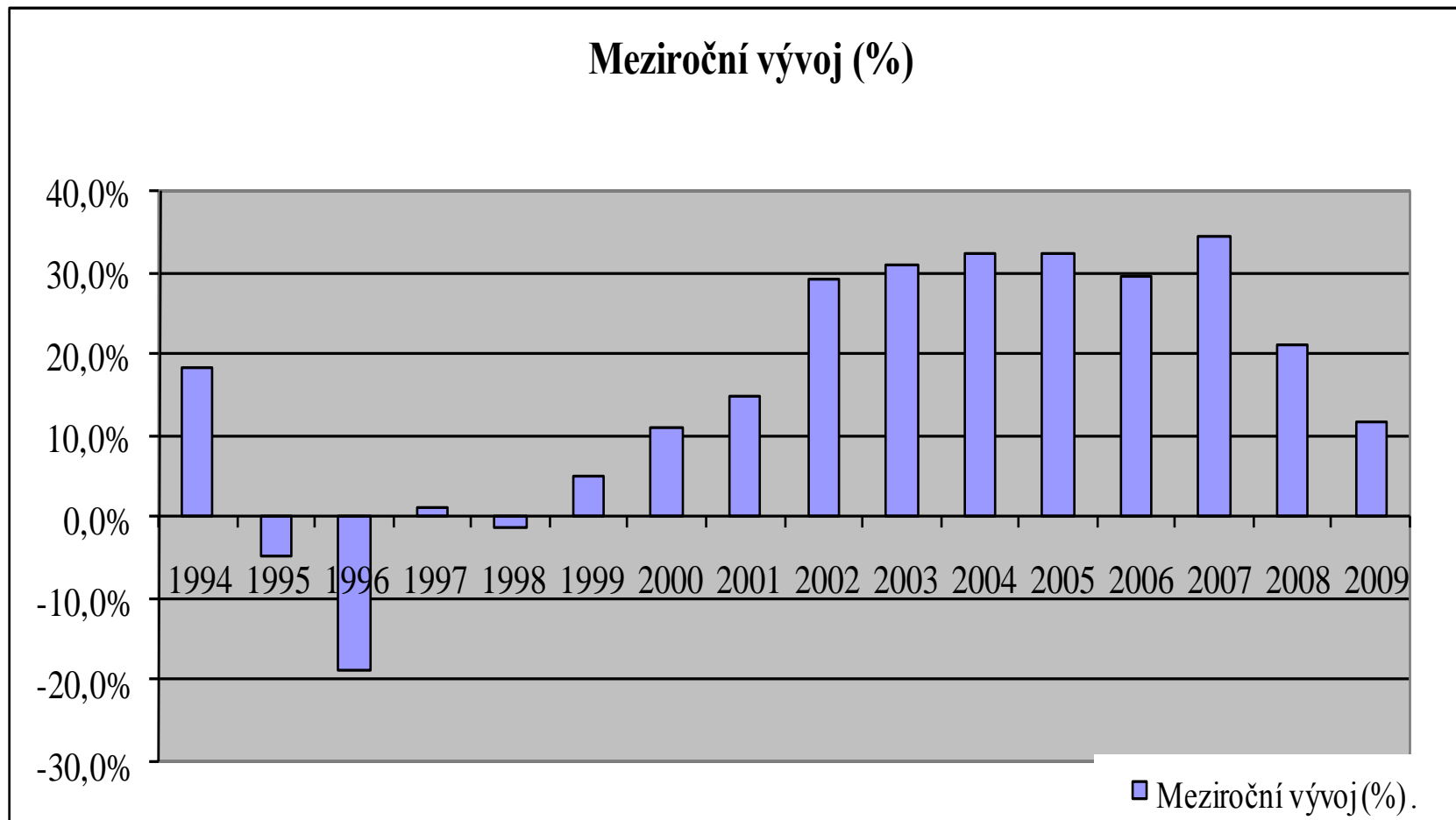
Vývoj zadlužení českých domácností

- Nízká zadluženost až do konce 20. století
- Zlom nastal v polovině roku 2000, v tomto období se protnula:
 - *ochota finančních institucí půjčovat peníze*
 - *ochota domácností žít na dluh*

Vývoj zadlužení českých domácností: úvěry poskytnuté domácnostem v letech 1993 – 2014 (v mil Kč)

Meziroční vývoj zadluženosti v letech 1994 - 2009

Rok	Zadlužení domácností - banky a družstevní záložny (v mil. Kč)			Zadlužení domácností - ostatní finanční instituce (v mil. Kč)		
	Na spotřebu	Na bydlení	Ostatní	Na spotřebu	Na bydlení	Ostatní
2005	89 548,5	282 132,1	46 118,4	92 487,8	530,1	12 031,3
2006	110 087,8	374 310,5	56 240,1	100 279,7	766,9	13 751,3
2007	138 706,8	514 763,8	72 801,8	128 497,7	1 118,1	19 443,5
2008	170 397,9	618 438,0	91 384,9	137 130,3	1 500,2	15 646,8
2009	187 211,4	690 330,7	105 769,6	111 200,5	1 362,3	13 916,5

Příčiny růstu zadluženosti na straně příjemců peněz

- změna postojů a náhledů na způsob nakládání s penězi
- optimistický ekonomický výhled
- příklon ke konzumnímu životnímu stylu
- vysoký růst spotřeby domácností (2003 – 2007)

Příčiny růstu zadluženosti na straně poskytovatelů peněz

- snadná dostupnost úvěrů: pokles úroků v roce 2000
- silný marketing finančních institucí, pomocí kterého oslovily domácnosti („nemít“ jistý spotřební předmět znamená „nebýt“)
- cílená reklama na zaměřená přesně na cílové skupiny spotřebitelů

Příčiny vzniku předlužení na straně příjemců peněz

- nedostatečné příjmy domácností
- nestřídmé výdaje z rozpočtu domácnosti
- nedostatečná finanční gramotnost a impulzivní nákupy členů domácností,
 - neznalost finančních trhů a produktů, které finanční instituce poskytují
 - špatné hospodaření s rozpočtem domácnosti

Rizikové úvěry

- Úvěr na spotřebu má přibližně 20 – 25 % domácností poskytované převážně nebankovními společnostmi
 - při nižších nárocích na bonitu klienta
 - jsou využívány domácnostmi s nízkými příjmy
 - často jde o neuvážené nákupy („levné“ a rychlé půjčky)

Rok 2008: Evropská komise předkládá 12 příčin předlužení domácností (příčiny jsou shodné i pro české domácnosti):

- Nezaměstnanost
- Změny ve struktuře domácností (rozvod, úmrtí , neplánované narození dítěte, nemoc apod.)
- Neúspěšné podnikání , zkrachování firmy.
- Získávání nových úvěrů na splacení těch dřívějších.
- Nadměrné čerpání finančních prostředků z kreditních karet s vysokými úroky Získávání úvěrů na neoficiálním trhu s vysokými úrokovými měrami (lichva).
- Úmyslné zatajování informací o solventnosti zákazníků žádajících o bankovní půjčku
- Špatné hospodaření s rozpočtem domácnosti
- Reklamy a marketingové kampaně motivující lidi ke spotřebě, nabízející snadné získání úvěru, propagace hazardních her.
- Vysoké úrokové sazby z úvěrů dlouhodobých půjček,
- Neochota některých finančních institucí o znovu projednání dluhových podmínek
- Využívání neznalosti potenciálních dlužníků a jejich následné vydírání agresivními věřiteli.

Zvládají české domácnosti život na dluh?

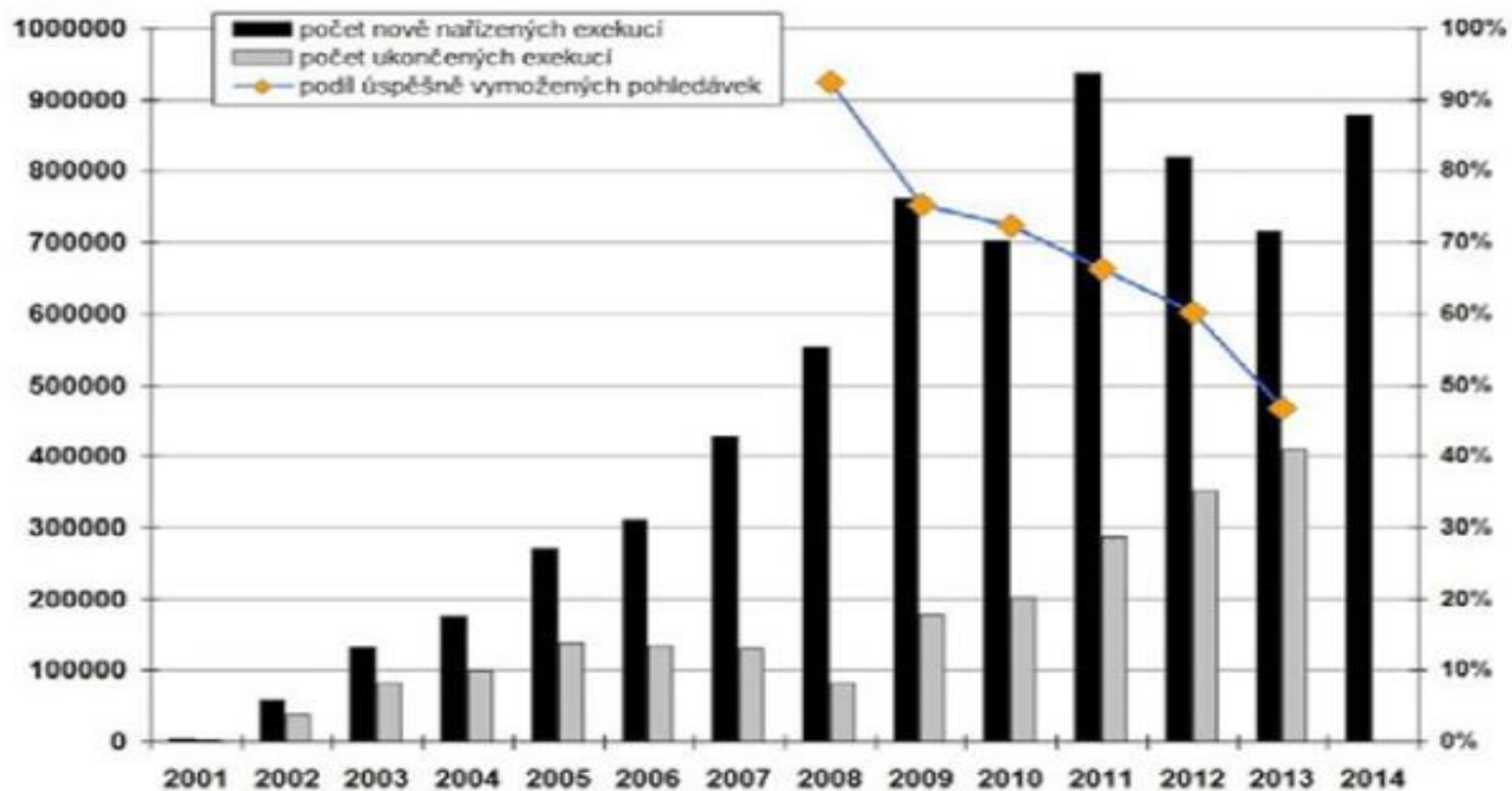
- Statistika Centrální evidence exekucí:
 - Strmý nárůst exekucí v letech 2001 - 2010
 - Od roku 2010 počet nově nařízených exekucí kolem 800 tis. ročně
 - Počet exekucí nepředstavuje počet dlužníků: neustále přibývá vícečetných exekucí.
 - Průměr: na každého téměř desátého Čecha byla ročně uložena alespoň jedna exekuce z důvodu finanční insolventnosti
 - Exekučnímu řízení podléhá asi 4 – 5 % domácností

Strmý nárůst počtu nařízených exekucí v letech 2003 - 2010

2010	701 900
2009	778 049
2008	571 682
2007	440 192
2006	333 166
2005	258 253
2004	208 225
2003	116 326

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti

Vývoj počtu nově nařízených exekucí, ukončených exekucí a podílu úspěšně vymožených pohledávek v letech 2001-2014

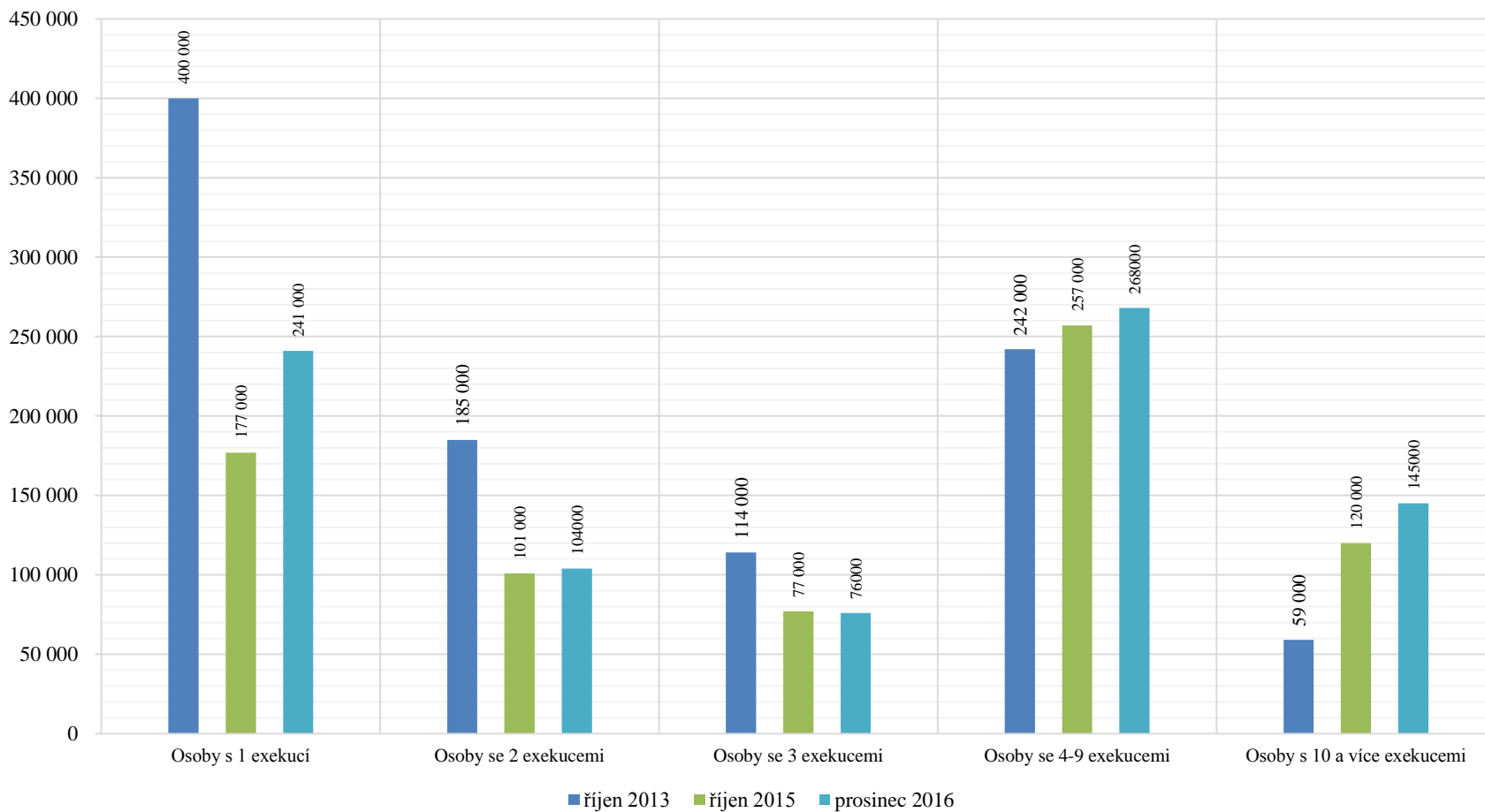

Pluralita exekucí:

struktura dlužníků podle počtu současně vedených exekucí, rok 2016-2017

Počet současně vedených exekucí	Počet povinných		
	Rok 2016	Rok 2017	Meziroční změna [%]
3	76 001	73 418	-3,4 %
4	63 282	62 097	-1,9 %
5	55 164	54 641	-0,9 %
6	47 112	47 420	+0,7 %
7	40 076	40 880	+2,0 %
8	34 098	34 935	+2,5 %
9	28 541	29 438	+3,1 %
10 a více	141 445	151 818	+ 7,3 %

Vývoj počtu dlužníků podle počtu proti nim současně vedených exekucí v letech 2013 - 2016 [zaokrouhлено na tis.]

Osobní bankrot – institut oddlužení

- 1.1.2008 – novela insolvenčního zákona (Zákon č. 182/2006 ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení) –
- Oddlužení, institut oddlužení – způsob řešení úpadku nepodnikatelských subjektů

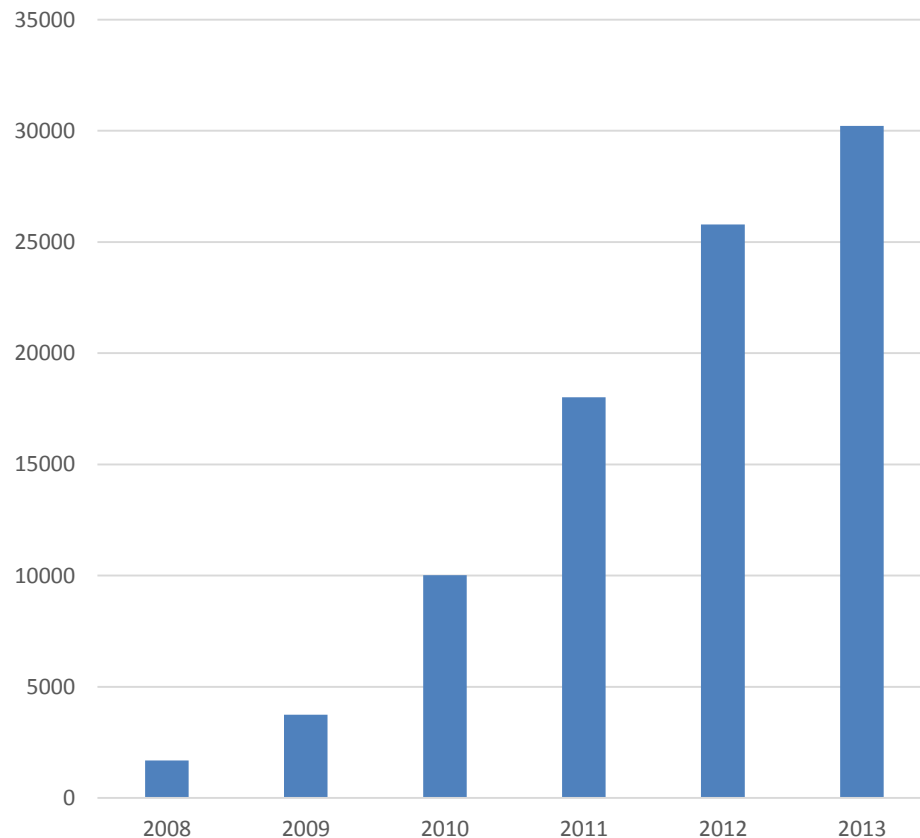
Současná podoba osobního oddlužení v ČR

- Dva způsoby oddlužení
 - Zpeněžením majetkové podstaty
 - Plněním splátkového kalendáře
- Po schválení žádosti musí dlužník splatit 30 % nezajištěných pohledávek v průběhu následujících pěti let
- Dlužník musí předložit svoje předcházející a očekávané příjmy

Vývoj počtu žádostí o oddlužení v letech 2008 - 2013

Rok	Počet
2008	1693
2009	3744
2010	10014
2011	18021
2012	25785
2013	30213

Zdroj dat: ISIR. Zpracování: Vlastní.

Zdroj dat: ISIR. Zpracování: Vlastní.

Možné důvody pro růst počtu žádostí v letech 2008 - 2013

- Růst informovanosti
- Vstup nových právníků do „nové“ oblasti práva
- Pokles ekonomiky
- Změny v sociální normě

Vývoj počtu žádostí o oddlužení v letech 2008 – 2013:

vyčerpal se již okruh dlužníků, kteří splňují platné podmínky?

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet žádostí	1,7	3,7	10,1	18,0	25,8	30,2	29,9	28,5	26,5
Nárůst/ pokles		121%	167%	79%	43%	17%	-1%	-5%	-7%

Navržená podoba institutu oddlužení, návrh Ministerstva spravedlnosti

- Novela zákona č. 182/2006 Sb. s účinností od 1.6.2017 – procesní změny
- Podstatné změny v současné době projednává PSPČR
- Podle navrhované změny končí oddlužení:
 - po třech letech, splatil-li dlužník alespoň 50 % pohledávek,
 - po pěti letech, splatil-li dlužník alespoň 30 % pohledávek, případně i méně, pokud soud shledá, že se dlužník snažil pohledávky splatit

Důvody k zavedení a zjednodušení

- Dát druhou šanci lidem, kteří se ocitli nebo ocitnou v dluhové pasti
- Snížit šedou ekonomiku
- Zpříjemnit lidem představu půjčit si, aby rostlo zadlužení domácností a s ním i HDP?
- Ještě další?

Ohrožené skupiny

- Mládež – věková skupina 20 – 35 let
- Důchodci – mají stálý příjem, který je exekutovatelný
- ČSSZ:
 - V roce 2012 evidovala celkem 129 tis. nových exekučních nařízeních na vyplácené důchody

Závěr

Sociální důsledky předlužení domácností:

- vytlačování na okraj společnosti,
- závislost na sociálních dávkách,
- rozšiřování nelegální práce - legálně s nevyplatí pracovat,
- zhoršení zdravotního stavu,
- zvýšený sklon ke kriminalitě - zvýšené riziko stát se pachatelem, ale i obětí trestné činnosti,
- rizikový styl života - závislost na návykových látkách, gamblerství, apod.,
- ztráta bydlení v důsledku neplacení nájemného, a energií

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

